

perspectief
op de Zuiderklip

Werk in uitvoering

Met de boot naar je werk, dat is wel bijzonder

In de Zuiderklip wordt veel werk verzet. Huibert van der Ven van Aannemingsbedrijf G. van der Ven B.V. vertelt wat er allemaal gebeurt.

Huibert: "We zijn bezig met het grove grondwerk in de polders De Lepelaar en de Plomp. De grond die overblijft door het uitgraven van de geul die door het gebied komt, verwerken we elders in het gebied. Zandgrond komt in de zogenaamde zanddonk. Dat is een ophoging voor de ontwikkeling van speciale gras- en kruidensoorten. De meer kleiige grond gebruiken we voor de kade en als een afdeklaag voor delen van de bodem die gesaneerd zijn. Begin september gaan we ook weer de grote modderkruipers vangen, dat is een in Nederland bedreigde vis (Rode Lijst). We zetten ze uit op andere plaatsen in de Zuiderklip. En in de polder Kwestieus hebben we twee windmolens geplaatst die die polder leegpompen. Zo ontstaat een foerageergebied voor ganzen en blijven de monumentale gebouwen die er staan 'droog'."

Je bent bezig in een nieuw natuurgebied. Merk je daar nog wat van?
Huibert: We hebben een keer een broedgeval meegemaakt. Op de plaats waar een gronddepot moest komen, broedde een rietzanger. We hebben toen – op aanwijzing van ecologen – een ruime cirkel om dat nest vrij gehouden. Inmiddels zijn de jonge vogels uitgevlogen en kunnen we het depot afmaken. Wat ook wel bijzonder was: een van de grote grazers stond een meter of 10 van de rijplatenbaan in het riet te kalven."

Hoe is het om in de Zuiderklip te werken?
Huibert: "Onze mensen zien het wel als een uitdaging. Het is ook wel bijzonder om eerst een stukje te moeten varen voor je aan het werk kan. En dat dat iets langer duurt, dat maakt ze niet zo veel uit. Wij werken regelmatig in de buurt van Den Haag, dat duurt ook lang en dan sta je continu in de file. Op dit moment merken ze er – als ze aan het werk zijn – niet zo veel van. Ze zitten achter de dijken, maar voor de uitvoerder brengt het natuurlijk wel wat extra werk mee. Hij moet toch zorgen dat al het materieel van en naar de Zuiderklip komt. Het gaat dan om vrachtauto's draglines, graafmachines, brandstoftanks, maar ook om totaal 1000 ton rijplaten. Leveranciers van bijvoorbeeld stortstenen lossen direct op de Zuiderklip."

Wat zijn voor de komende tijd de werkzaamheden?
Huibert: "Binnenkort gaan we het Gat van de Zuiderklip uitbaggeren. We dammen het eerst af en pompen het leeg. Als het droogstaat, baggeren we het uit en voeren de bagger die verontreinigd is af. Als het uitgebaggerd is, laten we het water er weer terug in."

Meer informatie:
www.dezuiderklip.nl

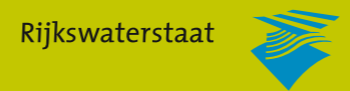
dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

Provincie Noord-Brabant

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Colofon
Tekst
Zuid-West 3 Communicatie
Vormgeving
Chris Cras Reclame
Fotografie
Dienst Landelijk Gebied
Aerophoto-Schiphol b.v. (luchtfoto)
Aannemingsbedrijf G. v.d. Ven (werk in uitvoering)
Zuid-West 3 Communicatie (op pad)
Chris Cras Reclame (vlinder, gans en lisdodde)
Drukwerk
Drukkerij Goos

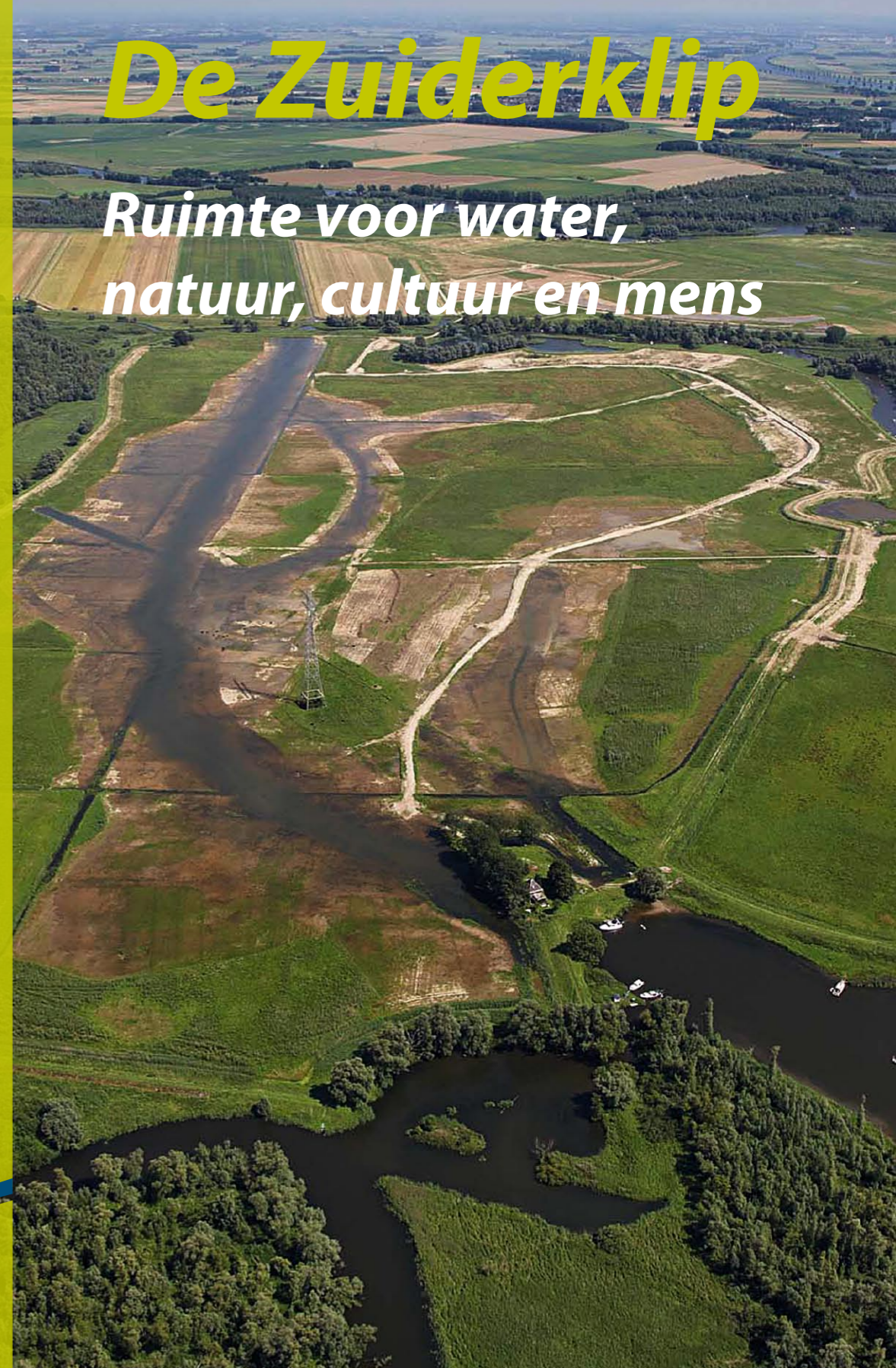
NIEUWSBRIEF

Nr. 5 - september 2007

Dit is de vijfde uitgave van 'perspectief', de nieuwsbrief van het project Zuiderklip. Perspectief houdt u op de hoogte van de voortgang, brengt nieuws en informeert over ontwikkelingen aan het 'front'

De Zuiderklip

Ruimte voor water, natuur, cultuur en mens

een Zuiderklip-partner

De afgelopen eeuwen hebben rivieren veel ruimte in moeten leveren, voor landbouw, voor woningbouw en industrie. Door klimaatsveranderingen nemen bovendien de waterstanden toe. Het gevolg is dat de rivieren ingeklemd liggen tussen dijken die steeds hoger moeten worden om de rivieren in toom te houden.

De dreiging van overstromingen wordt steeds groter en daarom heeft het kabinet besloten tot een pakket maatregelen dat er voor moet zorgen dat in 2015 de bescherming tegen overstromingen op niveau is. Waar het niet anders kan door de dijken te verbeteren, maar – en dat heeft veruit de voorkeur – meestal door meer ruimte te geven aan de rivier.

Eén van de plaatsen waar de rivier de ruimte krijgt, is in de Zuiderklip. Henk Jagt van Rijkswaterstaat vertelt over het hoe en waarom: "In de Zuiderklip worden binnenkort de dijken open gemaakt. Er komen doorstromingen van enkele honderden meters breed. Tussen deze openingen, dwars door de Zuiderklip, loopt dan een geul. Bij hoog water kan het water uit de overvolle rivieren via deze geul de Zuiderklip in en naar de Biesbosch stromen. Hierdoor wordt de waterstand bij Geertruidenberg met 4 centimeter verlaagd. Dat lijkt misschien niet veel, maar samen met andere maatregelen zorgt het er wel voor dat ze in Geertruidenberg en op andere plaatsen droge voeten houden. Het kabinet vindt Zuiderklip zelfs zo'n belangrijke bijdrage aan het halen van de veiligheidsdoelstellingen dat het besloten heeft om Ruimte voor de Rivier-budget beschikbaar te stellen voor Zuiderklip."

Informatiedag Zuiderklip 30 juni

Op stap in een nieuwe wereld

September 2006 liet gedeputeerde Moons symbolisch het eerste water de Zuiderklip inlopen. Het was de officiële eerste uitvoeringshandeling in de omvorming van de Zuiderklippolders naar een nieuw nat natuurgebied. Op 30 juni kon het gebied tijdens de informatiedag voor het eerst bezocht worden. Voor iedereen dus een eerste kennismaking.

Je pikt ze op de kade in Drimmelen er zo uit. Stevige wandelschoenen of in ieder geval een plastic tasje waarin je de vormen van kaplaarzen herkent. Gekleed om op expeditie te gaan. Heel anders dan de lakschoentjes die verderop klaar staan voor een rondvaart ter ere van een grote bierbrouwer of de verjaardag van tante Nel.

Ontdekking

Niemand is er ooit geweest, in natuurgebied de Zuiderklip. Ja, sommigen zijn wel eens in de oude landbouwpolder Zuiderklip geweest, maar voor iedereen aan boord van de Zilvermeeuw of de Zuidwaard is de tocht naar de Amaliahoeve een echte ontdekkingsreis. "Jaren geleden kwamen we hier regelmatig met de boot. Ik wil wel eens kijken hoe het er nu uitziet", hoor je op de Zilvermeeuw, of: "Ik werk bij Rijkswaterstaat en dan zie je zulke projecten eigenlijk alleen op papier of op je scherm. Het is veel spannender om ook eens in het echt zo'n gebied te beleven."

Langer

"Iedereen heeft z'n eigen reden om naar de Zuiderklip te komen, maar iedereen is geïnteresseerd", vertelt Geurt Verhoeks. Geurt is opzichter van Staatsbosbeheer en hij begeleidt vandaag een aantal excursies door de Zuiderklip. "De mensen zijn erg nieuwsgierig. Voor veel van hen had de excursie wel twee uur of nog langer mogen duren. Je krijgt natuurlijk ook niet elke dag de gelegenheid om door zo'n nieuw jong natuurgebied te lopen en om te zien hoe snel de natuur zich hier vestigt." Tijdens de excursies lopen de deelnemers ook door de geul die door het gebied loopt. Straks worden de dijken aan beide kanten afgegraven en stroomt het rivierwater zo de Zuiderklip in. Vandaag is daar nog niets van te merken, straks des te meer. Geurt Verhoeks: "Nu loopt er midden in de geul een klein stroompje. Straks staat hier meer dan 2 meter water. Dat is voor veel mensen echt een verrassing." Wat nu al een verrassing blijkt, is de 'fontein'. Midden in de polder spuit kwelwater wel een halve meter uit de grond.

Jong en oud

Lizette Koekkoek van Dienst Landelijk Gebied, de motor achter het project de Zuiderklip, is tevreden over de informatiedag. "Er waren meer dan tweehonderd bezoekers die alle tijd hadden om uitgebreid kennis te maken met de nieuwe Zuiderklip. Het weer was perfect en van alle kanten hoor je mensen die onder de indruk zijn van het gebied. Wat ik ook leuk vond, is dat er zoveel verschillende leeftijden waren. Ik heb met gepensioneerden staan praten, maar ik zag ook veel jongeren en de jongste bezoeker was net 4 maanden! En het klinkt misschien wat zwaar, maar voor hem, voor zijn toekomst, doen we dit allemaal."

Zwaluwen

Het is iets na vieren als de Zilvermeeuw voor de laatste keer vertrekt vanaf de Amaliahoeve. Langzaam maar zeker wordt het weer rustig in de Zuiderklip. Het enige wat je nog hoort, zijn de zwaluwen die onophoudelijk af- en aanvliegen naar hun nesten onder de dakrand. In de verte loeit een grote grazer. Het wordt avond in een nieuwe wereld.

Over geulen en wielen

Tijdens de informatiedag zijn er verschillende excursies in de Zuiderklip georganiseerd. Deze excursies werden steeds begeleid door een gids van Staatsbosbeheer en een lid van het projectteam. Er is veel uitleg gegeven over het gebied en over de werkzaamheden. Er was ook alle ruimte voor vragen. Henk Jagt was een van de begeleiders.

Wat voor vragen werden er gesteld?

Henk Jagt: "Veel deelnemers aan de excursie zijn zelf natuurgids. Ze waren op zoek naar informatie die ze zelf weer door konden geven. Ik heb ze verteld over het waarom van het project."

Ik heb uitgelegd dat de geul in het gebied 100 meter breed is maar dat de openingen in de dijk wel 600 meter breed zijn. Dit is gedaan om zoveel mogelijk water binnen te kunnen laten bij hoog water. De geul zelf wordt vrij diep (2 meter). Dat is om er water in te houden als er in de toekomst weer meer getijbewegingen komen. Nu is die getijbeweging 30 centimeter, straks 1 meter. Zou de geul minder diep zijn, dan zou 'ie gewoon leegstromen. Hoewel dat zogenaamde 'getemd getij' nu nog niet aan de orde is, zou het natuurlijk zonde zijn als we daar nu geen rekening mee zouden houden. Ook bij de oude wielen (plas ontstaan na dijkdoorbraak) is er veel verteld over het ontstaan ervan en over hoe de mens na zo'n dijkdoorbraak een nieuwe ringdijk om het wiel aanlegde. Op verschillende plaatsen in de Zuiderklip zijn deze wielen te zien. Het zijn de geschiedenisboekjes van het landschap."

Na uitspraak rechtbank

Victoriahoeve gesloopt

De Victoriahoeve, eigendom van Staatsbosbeheer en jarenlang als vakantiewoning verhuurd, is begin september gesloopt. Dit gebouw stond middenin de toekomstige uitstroombening en de veiligheid van de huurder kon bij hoogwater niet worden gegarandeerd.

Aan de sloop is een lange juridische procedure vooraf gegaan. De rechtbank heeft deze zomer bepaald dat Staatsbosbeheer de huur mocht opzeggen.

Na de sloop is de grond beschikbaar voor de verdere uitvoering van de plannen. In overleg met aannemer Van der Ven wordt nu bepaald of de werkzaamheden in Turfzakken nu eerst zoals oorspronkelijk was gepland, worden afgerond.

Arrangement van Staatsbosbeheer

Op pad in de Zuiderklip

Wie zelf te voet de Zuiderklip wil ontdekken, kan in oktober Naar d'n overkant. Naar d'n overkant is een arrangement van Staatsbosbeheer.

U vertrekt om 10.00 uur vanaf het Biesbosch bezoekerscentrum in Drimmelen en wordt met het pontje overgevoerd naar de Hofmansplaat. Daar vandaan kunt u onder andere de Zuiderklip bezoeken. U krijgt een gebiedskaart en wandel tips waarmee u op eigen gelegenheid door het gebied kunt wandelen. U kunt een wandeling maken van 15 kilometer, maar u kunt de wandeling ook op veel plaatsen inkorten. Aan het eind van de middag wordt u weer opgehaald.

Deelname € 9,-, honden zijn niet toegelaten.
Data: 7, 14, 16, 18, 21, 23, 25 en 28 oktober.
Vertrek steeds om 10.00 uur.